

WOORDBENOEMEN

 lidwoord	 werkwoord	 voornaamwoord
 zelfstandig naamwoord	 hulpwerkwoord	 telwoord
 bijvoeglijk naamwoord	 koppelwerkwoord	 Voorzetsel
 voegwoord	 tussenwerpsel	 bijwoord

SIMPEL SCHEMA	
Lidwoord	Staat voor een zelfstandig naamwoord.
Zelfstandig naamwoord	De naam van mensen, dieren, planten en dingen.
Werkwoord	Geeft aan wat er in de zin gebeurt.
Bijvoeglijk naamwoord	Zegt iets over een zelfstandig naamwoord.
Voornaamwoord	Wijst op verschillende manieren iets aan.
Telwoord	Geeft een aantal aan.
Voorzetsel	Verbindt twee dingen die in een zin worden genoemd.
Voegwoord	Verbindt twee zinsdelen.
Bijwoord	Zegt iets over een werkwoord, bijvoeglijk naamwoord of een ander bijwoord.
Tussenwerpsel	Een uitroep of een nabootsing van een klank.

Lidwoord

Een lidwoord staat voor een zelfstandig naamwoord.

Er zijn er drie: de, het, een.

De fiets.

Het ezeltje.

Een trein.

Een wordt ook wel eens als 'n geschreven

'n auto.

Zelfstandig naamwoord

Een zelfstandig naamwoord is de naam van mensen, dieren, planten en dingen.

Kees valt op zijn knie.

De hond rent in het park.

Met Kerstmis staat er een dennenboom in de kamer.

De poes ligt op tafel.

Je kunt altijd een lidwoord voor een zelfstandig naamwoord zetten

De storm raast over het land.

Geef het zelfstandig naamwoord aan (zwart driehoekje)

De bloempot valt om.

De kinderen zingen.

De meisjes luisteren.

Moeder en zusje wassen af.

De kat en de hond vchten.

Merels en roodborstjes zingen.

De emmer valt op de grond.

Er komt rook uit de schoorsteen.

Vader en moeder geven mij een cadeautje.

Wie vertelde het geheim aan hem?

Kochten jullie fruit voor de zieke leerling?

De hond eet zijn bak leeg.

De agent wees ons de weg.

De fotograaf nam snel een foto.

Ga je mee naar school?

De auto stopt voor het stoplicht.

Wil jij dit pakje naar het postkantoor brengen?

Ik zet de radio zachtjes aan.

De stationschef blaast op zijn fluit.

De enthousiaste juffrouw schreef het hele bord vol.

Ik hing mijn rode jas naast een zwarte jas aan de kapstok.

Jan vergeet zijn stinkende gymkleden mee naar huis te nemen.

Onze vader en moeder zijn gisteren naar Engeland gevlogen.

De kat Minoes draagt haar kitten in haar bek.

Ted rende heel hard door de lange straat.

De honden liepen kwispelend over het grote veld.

De luie kat lag spinnend te slapen.

Al zingend huppelden de vrolijke meisjes door de gymzaal.

Vader keek boos naar de stoute kinderen.

Knarsetandend begon Ludo aan de vervelende taak.

Knagend aan haar pen bedacht Maria een leuk verhaaltje.

De kinderen waren al dansend en springend moe geworden.

Het kleine meisje gaf de koningin een witte bloem.

De lieve honden renden naar hun baas.

Mijn nieuw broek krimpt in de was.

Is werkwoord een werkwoord?

Werkwoord

Het werkwoord is het woord dat aangeeft wat er in de zin gebeurt.

Wij lopen op straat.

Wij varen op zee.

Ik heb buikpijn.

Er zijn drie soorten werkwoorden.

- Het hulpwerkwoord.
Piet heeft gefietst.
- Het koppelwerkwoord.
Piet is jarig.
- Het zelfstandig werkwoord.
Piet fietst.

Hulpwerkwoord

Het hulpwerkwoord staat in een zin met een voltooid deelwoord. De drie belangrijkste zijn:

zijn, worden, hebben.

Hij heeft gefietst.

Ik word gepest.

Jan is gevallen.

Koppelwerkwoord

Het koppelwerkwoord verbindt twee gelijkwaardige delen van een zin.

Hij heet Rik - Rik heet hij.

Jan is jarig - Jarig is Jan.

Piet is soldaat - Soldaat is Piet.

Er zijn negen koppelwerkwoorden. Dit zijn ze:

Zijn, worden, blijven, blijken, lijken, schijnen, heten, dunken, voorkomen.

(zijn en worden kunnen ook hulpwerkwoorden zijn)

Zelfstandig werkwoord

Als het werkwoord geen hulpwerkwoord of koppelwerkwoord is, is het een zelfstandig werkwoord.

Ik fiets in het bos.

Wij rijden op de snelweg.

Het regende gisteren.

Sommige werkwoorden zijn scheidbaar.

vastpakken - ik pak vast

stilstaan - hij staat stil

wegtrappen - zij trapt weg

Als het werkwoord gescheiden is, zijn beide woorden werkwoord.

Geef elke werkwoord in de zin aan (rode bol)

Mijn vriendje pakt me vast.

Het omaatje staat stil voor plas.

De kleuter trapt de bal heel hard weg.

Mijn vader en mijn oom schaken.

Rozen en seringengeuren.

De eenden en de zwanen zwemmen.

De timmerman zaagt en schaافت.

De kok braadt en bakt.

De kinderen dansen en springen.

Het meisje groette en glimlachte.

De tuinman wiedt en harkt.

De wind giert en huilt.

De kat blies en krabde.

Ruzie krijgen is niet moeilijk.

Oma gaat op vakantie en neemt opa mee.

Een kind huilt.

De marktkoopman schreeuwt.

De drenkeling spartelde.

Een mens ademt.

Regent het?

De radio speelt.

Wie belde?

Een baby kraait.

Het paard heeft water gedronken.

Heeft vader vroeger gevoetbald?

Het huis is gisteren afgebroken.

Grote en kleine kinderen liepen door elkaar.

De arme man speelde op zijn gitaar in de winkelstraat.

De gymleraar leert de kinderen klimmen en klauteren.

De juffrouw vertelt een spannend verhaal aan haar groep.

Zij geeft haar snelle paard de sporen.

De fietsenhandelaar toonde ons zijn nieuwe model racefiets.

De man vroeg de weg aan de geduldige politieagent.

De oppasser geeft lekkere vissen aan de zeehonden.

Moeder belooft de kinderen een koud ijsje.

Volgend jaar krijg ik een nieuwe fiets.

Morgen begint de vakantie.

Ik krijg elke week zakgeld.

Stoute kinderen krijgen geen cadeautjes van Sinterklaas

We hebben de wedstrijd gewonnen.

Treesje gaat winkelen met haar vriendinnen.

In het bos leven veel dieren die in bomen slapen.

Morgen gaat het heel hard waaien.

Kijken naar de televisie kan heel leuk zijn.

Mooi schrijven is soms lastig.

Bijvoeglijk naamwoord

Het bijvoeglijk naamwoord zegt iets over een zelfstandig naamwoord.

De rode fiets.

De woeste wolf.

De lekke bal

De vette worst

Het bijvoeglijk naamwoord hoeft niet altijd voor het zelfstandig naamwoord te staan.

Mijn oude tante - mijn tante is oud.

Het bijvoeglijk naamwoord kan ook een werkwoord zijn.

De gelopen wedstrijd.

We noemen het dan het bijvoeglijk gebruikte voltooid deelwoord.

Geef de bijvoeglijke naamwoorden aan (donker blauw driehoekje)

Mijn moeder koopt een nieuwe telefoon.

Ik verzamel gladde stenen en ruwe schelpen.

Bakt de bakker lekkere broodjes en verse koeken?

De boer verzorgt het zieke paard.

Hij vergeet zijn nieuwe schrift en zijn oude boek.

De hond pakt de kromme tak.

Mijn zusje speelt op een rode viool.

De kinderen bouwen een leuke hut.

De mol graaft een diepe gang.

De monteur repareert de witte wasmachine.

Robin gaf zijn jarige moeder een mooie bos bloemen.

De garagehouder verkocht mijn vader een kapotte uitlaat.

De rode kater slaapt in het zachte bed.

De onderwijzer sluit de grote ramen na schooltijd.

Geef jij je stoute broertje niets?

Hij vernielt de mooie tuin.

Wat maakt de ijverige timmerman?

Het lieve kind beklagde zich.

Ik maak een lang opstel.

Jan poetst na het lekkere eten zijn tanden.

Zeemt het kind de vieze ramen?

De tractor trekt de oude ploeg door de natte grond.

De bakker brengt moeder vers brood aan de deur.

De metselaar bouwt voor ons een nieuwe garage.

De vervelende buurman stak de bal lek.

Onze oude oma woont in het bejaardentehuis.

Aan hem zal ik het verklappen.

Heeft ze jou dat kleurige bandje teruggegeven?

Mijn pianoleraar speelde mij het leuke liedje voor.

De minister vraagt de Tweede Kamer meer geld.

Hij wil zijn oude brommer verkopen aan mijn zus.

Heeft je vader lekkere pizza's voor ons gebakken?

We lenen onze leukste computerspelletjes aan elkaar.

De meester beloofde de bovenbouwers een hoofdrol.

De geweldige spits bezorgde zijn club de overwinning.

De verpleger gaf de zieke patiënt een injectie.

De kleuter laat de gekleurde tekening aan haar juf zien.

Kevin schrijft zijn lieve oma een brief.

Morgen komt er een nieuw kind in de klas.

In de pauze is de voetbal vaak lek.

De gele zon is heel fel.

Het zoute water van de zee is ijskoud

Voornaamwoord

Het voornaamwoord wijst op verschillende manieren iets aan.

Het wijst gewoon iemand aan - ik, hij, wij, jullie, zij

Ik loop op straat.

Of iets wat van iemand is - mijn, haar.

Dat is mijn fiets.

Het kan ook dingen aanwijzen - deze, die, dat.

Die computer is stuk.

Soorten voornaamwoorden

Er zijn acht soorten voornaamwoorden.

Het **persoonlijk** voornaamwoord wijst een persoon aan.

Ik loop buiten.

Jij hebt honger.

Wij zitten te wachten.

Het **bezittelijk** voornaamwoord geeft aan van wie iets is.

Mijn fiets.

Jouw kruiwagen.

Onze tante.

Wederkerig voornaamwoord.

Wij luisteren naar elkaar.

Wederkerend voornaamwoord.

Jan wast zich.

Ik was me.

Het **aanwijzend** voornaamwoord wijst een ding aan.

Deze tuinstoel.

Die rode fiets.

Dat lieve meisje.

Het **vragend** voornaamwoord gebruik je in een vragende zin.

Wie heeft dat gedaan?

Wat zeg je ?

Welke stoel is voor mij?

Het **betrekkelijk** voornaamwoord wijst op iets dat al eerder in de zin is genoemd.

Het paard dat in de wei staat.

De jongen die goed kan voetballen.

Onbepaald voornaamwoord

Er is iets mis.

Niets is zeker.

Hier weet niemand iets van.

Geef de voornaamwoorden aan (paarse driehoek)

Mijn vader en mijn oom gaan op vakantie.

Mijn zusje speelt met haar poppen.

Hij zit op een stoel.

Die boom is erg hoog.

‘Die tas is van mij’, zegt Treesje.

Deze jas is van mij.

Vandaag fiets ik op jouw fiets en jij fietst op mijn fiets.

‘Op zondag voetballen we op dat veld’, zegt Jaap.

Na het spelen, wast Jan zich.

Als er in de klas een discussie is, luisteren we naar elkaar.

Als je iets lelijks zegt, trek ik me dat erg aan.

Deze pen is leeg.

Onze burens hebben een nieuwe auto.

Dat nieuwe vriendje van jou heeft een mooie fiets.

Wat heb je gisteren gedaan?

Mijn ouders gaan naar de film.

Jouw moeder kan goed koken, mijn moeder niet.

Als die wijzer op twaalf staat, is het pauze.

Hij heeft gisteren zijn vinger gekneusd.

Er is iets mis met die pannenkoek.

Met wie heb je gespeeld?

We gaan zingen als de jarige binnenkomt.

Ons team heeft gisteren weer verloren.

Als we gaan wandelen, zien we een meisje dat heel hard kan lopen.

Waar mag ik gaan zitten?

Jouw schoenen lijken wel erg op mijn schoenen.

'Jij hebt mijn rok aan', zegt Els tegen haar zus.

'Heb jij dat tijdschrift al gelezen?'

Telwoord

Het telwoord geeft een aantal aan. Je hebt vier soorten telwoorden.

Het bepaalde hoofdtelwoord.

Het onbepaalde hoofdtelwoord.

Het bepaalde rangtelwoord.

Het onbepaalde rangtelwoord.

Hoofdtelwoord

Het bepaalde hoofdtelwoord geeft een precies aantal aan.

Drie kleine kleutertjes.

In de portemonnee zit honderd euro.

Het onbepaalde hoofdtelwoord geeft een niet precies aantal aan.

Dat is veel.

Enkele kinderen hebben hun huiswerk niet af.

Rangtelwoord

Het bepaalde rangtelwoord geeft een precieze plaats in een rij aan.

Piet zit in de derde rij.

De jongen finishte als honderdste.

Het onbepaalde rangtelwoord geeft een niet precieze plaats in een rij aan.

Dat is je zoveelste vraag.

Je hoeveelste nieuwe broek is dat?

Geef telwoorden aan (blauw driehoekje)

Het paard heeft veel water gedronken.

Het team eindigde als eerste.

Dat is de zoveelste keer dat ik dat zeg.

Ik ben in het tiende hoofdstuk bezig.

Het lijken wel honderden uren.

En zijn maar weinig kinderen die dat kunnen.

De juf vind een van de weinige fouten.

Dat is mijn laatste schaar, roept de juf.

De vijfentwintigste ben ik jarig.

We gaan werkblad acht doen, roept de juf.

Ik ken twintig verschillende bloemen.

Ik zit op de achtste sport van dit jaar.

De zoveelste ruzie is weer begonnen.

Ik heb een paar gympen gekregen.

Ik heb de meeste knickers.

Het waren veel monsters.

Dat ding is honderden jaren oud.

Ik ben in duizenden landen geweest.

De klas heeft het maximale aantal fouten gemaakt en dat is veel.

Ik lees honderden en veel meer boeken.

Ik ben eerste geworden!!!!!!!!!!

Meneer drink veel wijn.

Ik heb nog maar weinig geld.

Er zitten weinig meisje en veel jongens in de klas.

Ik heb te weinig gegeten.

Ik heb tien vriendinnen.

Ik ben een verhaal met vijftien hoofdstukken aan het maken.

Ik heb niet zo veel, dus weinig schriftjes.

Voorzetsel

Het voorzetsel verbindt twee dingen die in een zin worden genoemd.

De nieuwe vaas staat op de kast. - vaas - kast

De kat ligt Onder de tafel te slapen. - kat - tafel

Het kantoor is vanaf tien uur open. - kantoor - open

Je schildert met een schone kwast. - schildert - kwast

Geef het voorzetsel aan (groen liggend maantje)

Mijn vader schaakt met mijn oom.

Ik zit in de kast.

Mijn poes zit onder de kast.

Ik lig moe in bed.

Ik kijk op de kaart.

Ik zit boven op het vliegtuig

Ik leef op de aarde.

Ik leef in de aarde, zegt de worm.

Ik zet mijn lievelingsboek in de kast.

Mijn broertje poepte in zijn broek.

Ik wil mijn geld terug in mijn portemonnee.

Ik geloof in elfjes die uit de kast komen.

Ik verveel me dood op mijn kamer.

Help je even mee in plaats van aan je tafel te nietsnutten.

Kijk eens in de kast, roept moeder.

Ik zit op de gang in mijn verhaalschrift te schrijven.

De meester eet banaan op de kast.

De kinderen op het schoolplein joelen enthousiast.

Ik zit in het zithoekje te lezen.

Ik ga op darten, vertelt mijn vriendin.

De jongens voetballen op het basketbalveld.

Ik ga met mijn familie naar het strand.

De wekker gaat af en valt op de grond.

Ik ga snoepjes eten in de trein.

Ik geef mijn plantje die op de vensterbank staan water.

De vogels vluchten voor de storm.

Gelukkig leven wij in de eenentwintigste eeuw.

Ik zit op ballet en op pianoles.

Voegwoord

Een voegwoord verbindt twee zinsdelen.

Ik luister, maar begrijp het niet.

Jij wordt nat, want het regent.

Schuif een stukje op, zodat ik ook kan zitten.

Kees eet chips, terwijl hij t.v. kijkt.

Geef de voegwoorden aan (roze balkje)

De eenden zwemmen, maar de zwanen slapen.

Zolang we op de basisschool zitten, schrijven we met schrijffletters.

De gouden bekers zijn gesloten, omdat ze veel waard zijn.

Ik ga naar de film, omdat ik die leuk vind.

De brandslang wordt nooit gebruikt, omdat er nooit brand is.

De bibliotheek is gesloten, vanwege omstandigheden.

Zolang ik geen ouders heb, blijf ik in het weeshuis.

Verboden voor onbevoegden, uitgezonderd bevoegden.

De blokjes staan op de vensterbank, omdat dat mooi is.

Als de sirene loeit, rennen we naar buiten.

De bomen zijn heel oud, omdat ze nooit omgezaagd zijn.

Wij verkleden ons, alsof we piraten zijn.

De kinderen drinken water, omdat dat gezonder is.

Zodra de zon schijnt, gaan we naar het bos.

Er zitten nietjes in de papieren, zodat ze blijven zitten.

We gaan aan tafel, want we hebben honger.

Meisjes hebben een telefoon bij zich, zodat ze bereikbaar zijn.

Ik blijf nog even op school, zodat ik de dramalessen niet mis.

We zingen een liedje, want Treesje is jarig.

Zolang er benzine is, kan de auto rijden.

We hebben een kaart, anders rijden we verkeerd.

Zodra ons fruit op is, begint de pauze.

We gaan niet naar deze film, want we hebben hem al gezien

Ik gebruik een rekenmachine, om de som goed te doen.

Ik speel met poppetjes, sinds mijn derde.

Wanneer jij zin hebt, gaan we buitenspelen.

De klas wordt opgeruimd, voordat de kinderen naar buiten mogen.

We pakken onze koffers in, omdat we morgen op vakantie gaan.

Bijwoord

Een bijwoord zegt iets over een werkwoord, bijvoeglijk naamwoord of een ander bijwoord.

Het regent vandaag.

Die nieuwe jas is heel mooi.

Voetballen kun je bijna overal.

Geef de bijwoorden aan (oranje bol)

'Heeft je vader vroeger gevoetbald?'

Het huis was bijna ingestort.

Op zondag zijn de winkels open.

'Heb je gisteren naar dat programma gekeken?'

Ik ben tevergeefs naar de winkel gegaan.

Dat heb jij mooi geschreven.

Sinterklaas rijdt op een heel erg wit paard.

Het kleutertje heeft erg hard gerend.

Helaas was al het snoep op.

In een museum mag je overal kijken.

Dat is een lelijk groen jasje.

Oma is erg oud.

Morgen ga ik met mijn oom vissen.

Tijdens het spelen liep hij bijna tegen een boom op.

Dat schilderij is erg mooi ingelijst.

Die auto rijdt veel te hard

Dit kopje is niet afgewassen.

Onze poes heeft een heleboel lieve kittens gekregen.

Wat jammer, het schrift is helemaal beklad.

Jouw fiets is niet helemaal nieuw.

Vorig jaar heeft opa eindelijk zijn rijbewijs gehaald.

Ik ga graag op vakantie.

In de winter kun je goed schaatsen op de vijver.

In de klas zit nu een vervelend nieuw kind.

In het donker zie je niets.

Als het herfst is, worden de bladeren vlug bruin.

Wij gaan morgen afspreken.

In het zwembad kun je lekker zwemmen.

Tussenwerpsel

Een tussenwerpsel is een uitroep of een nabootsing van een klank.

Hoera, papa is jarig!

Potverdikke, wordt hier nog gewerkt?

Au, dat was mijn voet waar je die steen op liet vallen.

Vul de tussenwerpsels in

....., Elsje is jarig!

Het meisje dat vuur in de prullenbak ziet roept .....

....., maak dat je wegkomt!

....., een muis!

Ik zeg maar een ding. .... En daar moet je het mee doen.

..... Dat was mijn voet onder die van jouw.

Waar is die hond nou? .....

....., je mag zelfs niet meer vloeken op school.

....., eindelijk je rijbewijs gehaald.

Doe even een haan na, wil je. ....,

....., weer een fout in mijn toets.

....., dat weet ik zelf ook!